

Affaniye - Kitap Üzerine

Oğulcuğum

Kitapların ve okumanın insanı geliştirdiği konusunda herkesle aynı düşünüyorum. Konuşmak ve seyretmek yanında daha derin, hızını kendimiz belirlediğimiz, bir yandan da zihnimizi çalıştırmak gerektiği ve boşlukları doldurmak için hayalimizden faydalandığı için güzel ve bir yandan da, günümüzde kötüsü ve faydasızı çok bulunduğu için dikkatli olmak gereken bir konu.

Zamanımız insanların azlıkla ve kıtlıkla değil, çoklukla imtihan edildiği bir çağ. Yemek konusunda asıl derdimiz aç kalmak değil, çok yemek ve *ilim* konusunda da derdimiz benzer: Ararsan kütüphanelerde kitap dolu, hayatının her dakikasını okuyacak kadar kitabımız var ama bunların sana ne kadar faydalı olacağı ve *anlamını* tam olarak bilemiyoruz.

Okumak ve öğrenmek bizatihi *amaç* değil, eskiden bu kadar imkan yokken bunun üzerinde durmaya o kadar gerek yoktu. Çünkü zaten az olan bir faaliyetin maksadını sorgulamaya kimse gerek duymazdı. Az bulunduğundan dolayı şekerin *zararını* konuşmaya gerek olmadığı gibi, *okumanın* da insanları hayatın kendisinden öğüttüğüne dair bir şeyler söylemeye gerek yoktu. Kitap bilhassa matbaadan önce hayli nadir, üzerinde zeki ve hafızası kuvvetli birinin yıllarca emek vererek yazdığı ve sonra yine birinin emek vermeyi layık görerek istinsahla çoğalttığı bir nesneydi. Bu süreç doğal bir filtre vazifesi görüyordu.

Matbaadan sonra da insanlar sadece *okumaya layık* buldukları kitapları tab ettiler. Filtreler zayıflasa da hala kuvvetliydi, yine de kitapların filtresi *istinsah edilebilirlik* değil, *para verilebilirlik* haline geldi. Bu günümüzde de devam ediyor.

İnternet'in yayılmasından sonra ise artık daha başka filtreler aramak zorunda kaldık. Çünkü artık kitaba para vermek ve sakince zaman ayırmak *ihtiyacı* kalmadı, artık bizi ayartan daha çok ve daha hafif okuma materyalimiz var ve 600 kelimelik yazıları bırakıp, 60.000 kelimelik kitapları okumak zorlaştı. Kitaplar da bunun üzerine *daha satılabilir* olmaya başladılar, daha dramatik, daha sansasyonel, daha yalancı ve daha anlamsız. İnsanları bulundukları sıkıntılı girdaptan kurtarmak için daha çok uyaran lazım ve kitapların da amacı *çözümü*z *dertlere deva* olmak yerine *ölüme kadar bu dertleri unutturmak* haline geldi.

Ben Lao Tzu'nun veya Schopenhauer'in zamanında şikayetlendikleri kadar bu trendden şikayetçi değilim, biri *herkesin okuma öğrenmesinin ve hikmetlerin yazıya dökülmesinin* zararlı olduğunu, diğeri kitapların çoğunun işe yaramaz olduğunu söylüyordu. Bunlara hak vermekle beraber insanlığın geneli için okumanın yaygınlaşmasının iyi olduğu kanaatindeyim. Çoğu yazıya dökülmüş yalan ve saçmalığa gereğinden fazla önem verse de, hiç okuma bilmeyen ve okumayan insanlardan mürekkep bir toplumdansa, okuduklarının birbirini nakzetme ihtimali olan bir topluluk içinde yaşamayı tercih etmek lazım.

Bununla beraber nasıl ki yeme içme adabımızı zamanın şartlarına göre belirlemek gerekiyor, okuma adabımızı da zamanın bize sunduklarını düşünerek be-

lirlemek gerekiyor.

- Zamanın sunduğu ayartıcılardan, sosyal medyanın veya reklam toplamak için üretilmiş yalan, yanlış ve boş yazılardan mümkün mertebe uzak durmanı salık veririm. Hayatını değiştirecek olay ve haberler çok azdır ve etrafında bunları sana ulaştıracak yeterince insan varsa, hayatını hiç bir şekilde etkilemeyen bilgiyle meşgul olmanın sana faydası yoktur ve zaman kaybettirdiği için zararı vardır.
- 
- Okuduğun metinlerin test edilmiş olmasına dikkat edebilirsin: Bunların bazıları popülerlik testinden geçmiş olacaktır, popülerlik müstakilen iyi veya kötü olduğu anlamına gelmez ama insanları tanımak için sevdikleri kitapları da tanımak faydalıdır. Okuduklarının bazıları Fizik ve Matematik gibi *kendi kendini test eden* alanlardan olacaktır. Bazıları zamanın testinden geçmiş ve *klasikleşmiş* kitaplar olacaktır. Bazıları da sevdiğin insanların sevdiği kitaplar olacaktır.
- 
- Bir kitabın sana faydasının ne olduğunu soruşturmalısın. Bazı kitapların sana hemen faydası olmayabilir ancak bir şekilde testten geçmiş olmalarını beklemelisin.
- 
- Bir kitabı sevmeyi bırakmaktan korkma. Çünkü faydasız bir kitabı okumaya çalışmak yerine uyumak bile dahı faydalı olabilir. Zamanımız faydasız kitapların değil, uykunun daha az bulunduğu bir çağ.
- Kitapların etrafında dönen *telif hakkı* meselelerin günümüzde Kapitalizm'in bir aracı haline geldiğini ve bir kitaptan beklentisi *sadece* çok satmak ve maddi kazanç olan birinin kitabının iyi olmayabileceğini unutma. Kitabın ve yazının kendisine, onun etrafındaki maddi beklentilerden daha fazla değer vermeyen birinin kitabının da zamanın testine dayanması zordur. Bu sebeple bir kitaba *para vermekle* onu *okumak* arasında doğrudan bir bağlantı kurmaya çalışma. Kitap başka açılardan tüketime *karşı* olan insanların tüketim nesnesi olarak da hayli başarılı olabilir. Kendini bu konuda da dikkatli olmaya çağır.
- 
- Kitapların değeri sana kendinle olan ama günlük hayatın içinde göremediğin bir takım faziletleri gösterebilmesidir. Bu faziletler teknik, duygusal veya pratik olabilir, insanlarla iletişimini güçlendirebilir, onlara hikaye anlatma ve kendini aktarma becerilerini takviye edebilir. Bu açılardan kitabın yerini tutacak bir şey yoktur, bununla beraber bu konularda hemen hiçbir faydası olmayan kitaplar da çoğunluktadır.

- Kurmaca okumak her ne kadar tuhaf dursa çoğu *self-help* kitabından daha mutlu eder. Kendini bir şekilde farklı bir dünyada bulup, o dünyanın olaylarını düşündüğünde, kendi dünyanı da daha iyi algııarsın.